

Boganmeldelser.

J. N. REUTER. **Den nyare Agrarlagstiftningen i Storbritannien och Irland.** Berättelse afgifven till Agrarkommittén i Finland. Helsingfors 1908. Björck & Börjesson Aktiebolag. [VII + 340 S.].

Paa Forhaand er det med en vis Skepsis man betragter en Bog om engelsk Landret eller Landboret skrevet af en Udlænding. Den engelske Ejendommelighed, der f. Eks. har givet sig et saa paafaldende Udtryk i Forholdet mellem Skriftsprog og Talesprog i England, Trangen til at bevare gamle Former over et gennem Tiderne skiftende Indhold, denne Ejendommelighed træder maaske ikke paa noget Omraade klarere frem end netop i engelsk Ret med Hensyn til Jorden. Udtryk og Begreber helt fra Feudaltiden er her ofte bleven bevarede, dog naturligvis ikke uforandrede, men tillæmpede i Mening og Betydning efter det praktiske Livs skiftende Krav. Og Resultatet: »a barbarous puzzle« kalder en af dens berømteste Kendere, Frederick Pollock, selv denne Gren af engelsk Ret, der i Landet selv kun kendes af nogle faa fremragende Retskyndige, men ellers danner et Omraade for sig, som iøvrigt nærmest maa siges at falde uden for den menneskelige Erkendelses Grænser. Det er dog ikke en systematisk eller historisk Fremstilling af engelsk Landboret, Reuter har tænkt paa at give. Opgaven, der er taget op med rent praktiske Formaal for Øje, er begrænset til den seneste Menneskealders Reformers. Disse Reformers, der

Boganmeldelser.

J. N. REUTER. **Den nyare Agrarlagstiftningen i Storbritannien och Irland.** Berättelse afgifven till Agrarkommittén i Finland. Helsingfors 1908. Björck & Börjesson Aktiebolag. [VII + 340 S.].

Paa Forhaand er det med en vis Skepsis man be-
tragter en Bog om engelsk Landret eller Landboret skrevet
af en Udlænding. Den engelske Ejendommelighed, der
f. Eks. har givet sig et saa paafaldende Udtryk i Forholdet
mellem Skriftsprog og Talesprog i England, Trangen til
at bevare gamle Former over et gennem Tiderne skiftende
Indhold, denne Ejendommelighed træder maaske ikke paa
noget Omraade klarere frem end netop i engelsk Ret
med Hensyn til Jorden. Udtryk og Begreber helt fra
Feudaltiden er her ofte bleven bevarede, dog naturligvis
ikke uforandrede, men tillæmpede i Mening og Betydning
efter det praktiske Livs skiftende Krav. Og Resultatet:
»a barbarous puzzle« kalder en af dens berømteste Ken-
dere, Frederick Pollock, selv denne Gren af engelsk Ret,
der i Landet selv kun kendes af nogle faa fremragende
Retskyndige, men ellers danner et Omraade for sig, som
iøvrigt nærmest maa siges at falde uden for den menne-
skelige Erkendelses Grænser. Det er dog ikke en syste-
matisk eller historisk Fremstilling af engelsk Landboret,
Reuter har tænkt paa at give. Opgaven, der er taget op
med rent praktiske Formaal for Øje, er begrænset til den
seneste Menneskealders Reformers. Disse Reformers, der

selv forfølger Ordningen af praktiske social-agrariske Forhold, kan vel forstaas uden videre gaaende Special-Studium af den engelske Landboret i det hele, og saaledes fortager sig da ved nærmere Eftersyn noget af den Mistvivl, hvormed man, som sagt, straks kunde være tilbøjelig til at møde en Bog som den foreliggende.

Reuters Bog omhandler den nyere Agrarlovgivning saavel i Irland som i England og Skotland. Først og fremmest Irland: det er karakteristisk nok og vel ikke uberettiget, at af Bogens 340 Sider handler de første 246 om Irland alene, thi denne kvantitative Fordeling af Stoffet er jo kun det naturlige Udtryk for den fremtrædende Rolle, det irske Agrarspørgsmaal har spillet og endnu spiller i engelsk Lovgivning og Politik. Bogen er strængt faglig, ikke blot ved Behandlingen af England og Skotland, men ogsaa ved Behandlingen af Irland; den holder sig strængt inden for sit snævert afstukne Omraade. Det er ingenlunde nogen alsidig eller udtømmende Drøftelse af »det irske Spørgsmaal«, man møder; men det vilde være ubilligt at bebrejde Forf. dette, da det slet ikke har været hans Hensigt at give en saadan; maaske burde den skarpe Begrænsning dog have været noget stærkere fremhævet. Thi det irske Spørgsmaal er jo meget langt fra at være et blot Agrarspørgsmaal, det har været og er ogsaa et politisk Spørgsmaal, og det i saa høj Grad, at Politik har suget en beklagelig stor Del af Landets aandelige Energi og Intelligens til sig og overhovedet gjort Irland til det af Politik og Politikere mest plagede Land i Europa. Og det irske Spørgsmaal er mere endnu: det er et national-etisk eller folke-pædagogisk Spørgsmaal; det er maaske paa dette Punkt Englands største Ansvar ligger, at det gennem de mange Aarhundreders Misregering har tilføjet det irske Folk alvorlige Skader ved dets Karakter, Skader, som ikke uden videre tør antages at ville forsvinde, selv om Retsforholdet til Jorden bliver gennemgribende reformeret og Landets forfatningsmæssige

Stilling mere uafhængig*). Det er, som sagt, ikke det irske Spørgsmaal i denne dybere eller mere omfattende Mening, Hr. Reuter søger at klargøre for os. Forf. er streng Specialist — i Bogen i det mindste, men det maa

*) Saaledes i det væsentlige Sir Horace Plunkett. Om dette Grundsyn er rigtigt, er naturligvis vanskeligt at afgøre. Der kunde jo tænkes en helt anden Mulighed: at vi i det irske Spørgsmaal i dets mange Forgreninger for en Del i alt Fald stod overfor et Raceproblem, at Irlænderne som et Folk af stærk keltisk Afstamning staar som den sidste større til Nutidens hele økonomiske og sociale Liv relativt lidet tilpassede og vanskelig tilpasselige Rest af en Befolkning, der enten paa et tidligt Tidspunkt gik til Grunde i Kampen for Tilværelsen, eller som gennem Blanding og tidlig stærk Paavirkning fra en højere Kultur omformedes til et stort kulturbærende Folk (Gallerne i Frankrig). Det er underligt at tænke paa, at medens, som det synes, baade Germanernes og Romernes Sprog modtog forskellige vigtige Ord fra keltisk og medens romersk Landbrug gennem Kendskabet til Gallien erholdt forskellige værdifulde Impulser, saa er Irlands væsentligste Indsats i de moderne Kultursprog — saa vidt jeg ved — Ordene *whisky* og *boycotting*, Udtryk for en højst tvivlsom Berigelse af vor Kultur. — Paa et Punkt har England dog udvist en i Sammenligning med visse andre Lande, f. Eks. Preussen, betydelig Liberalitet, nemlig over for Irlændernes Sprog — med det ejendommelige Resultat, at den irsk talende Del af Befolkningen ogsaa relativt er gaaet stærkt tilbage. Fra den nyeste Tid er dette konstateret ved Folketællingerne: i 1901 var der knap 21000 Personer, overvejende i Vest-Irland, som kun talte irsk, i 1881 og 1891 var de tilsvarende Tal 64000 og 38000. Den irsk og engelsk talende Befolkning udgjorde 1881, 1891 og 1901 henholdsvis 886000, 642000 og 620000, og den irsk talende Befolkning i det hele i de nævnte Aar 950000, 680000 og 641000 svarende til 18,2, 14,5 og 14,4 % af Landets samlede Befolkning. Værdt at lægge Mærke til er det dog, at i Aldersklasserne under 10 Aar og mellem 10 og 30 Aar er den irsk og engelsk talende Del af Befolkningen vokset ogsaa absolut mellem 1891 og 1901 — trods Tilbagegangen ogsaa i disse Aldersklasser i Totalbefolkningen —, et Resultat, der staar i Forbindelse med Bestræbelser i den nyeste Tid for at forny det uddøende irske Sprog, Bestræbelser, der er organiserede i *The Gallic League*. —

siges uden Forbehold, at den snævrere Opgave, han har sat sig, har han løst fortræffeligt i alt hvad der angaar det faktiske og positive vedrørende den nyere Agrarlovgivning, ligesom der ogsaa i Bogen helt igennem meddeles et passende Uddrag af den foreliggende Statistik til yderligere Belysning af de behandlede Forhold. Dette gælder ikke blot med Hensyn til Behandlingen af Irland, men ogsaa med Hensyn til England og Skotland.

For Irlands Vedkommende samler Forf. sin Fremstilling om fem Hovedpunkter: ¹⁾ Ordningen af Forholdet mellem Godsejere og Forpagtere, ²⁾ Bestræbelserne for at afløse den store Grundbesiddelse og indføre den lille Selvejendom, ³⁾ Foranstaltningerne til Regulering af Befolkningens Fordeling og Bedrifternes Størrelse i de saakaldte *congested districts*, ⁴⁾ Forbedringer i Landarbejdernes Vilkaar, ⁵⁾ Bestræbelserne for at fremme Landbruget og dets Binæringer, hvorunder ogsaa særlig den nyere Tids kooperative Bevægelse blandt Irlands Farmere udførligt omtales. Der gøres godt Rede for »I. A. O. S's« (*Irish Agricultural Organisation Society's*) Virksomhed, ikke blot saaledes som den grundlagdes og gennem en Række Aar lededes af Horace Plunkett, men ogsaa til den allernyeste Tid. Paa samme Maade forklares det irske Landbrugsdepartement, saavel dets Virksomhed som dets indre administrative Organisation*). — Blandt Agrarlovene er det, som enhver vil finde rimeligt, særlig Gladstones store Lov

*) En sympatisk Skildring gives der i det hele af Horace Plunketts opslidende og opofrende Arbejde. Det var mærkeligt, at en Mand som Plunkett, der ikke er fremragende som Taler — hvad der er meget vigtigt i Irland for Mænd, der tager Del i det offentlige Liv —, der er Protestant og Unionist og som saaledes, skulde man tro, besad omtrent alle Betingelser for ikke at kunne udrette noget blandt det brede Folk i Irland, at han ikke desto mindre kom til at udrette saa meget, som det dog vist fra alle Sider indrømmes, at han gjorde. Hr. Reuter oplyser i sin Bog, at i de Aar, han var Landbrugsminister for Irland, lod han hele sin Gage (24000 Kr. aarlig) gaa til Fremme af sit Departements Opgaver og Formaal.

af 1881 om Ordningen af Forholdet mellem Godsejere og Forpagtere og navnlig Jordkøbsloven af 1903, der indtager Broderparten af hele Pladsen i Afsnittet om Irland. Overfor den første af disse Love er Forf. dog vist lidt for reserveret i sin Dom, med Hensyn til den sidste havde det været ønskeligt, om der var bleven sat al Kraft ind paa at faa Klarhed over dens Indflydelse paa Jordpriserne i Irland, da dette sikkert vil blive et af Hovedmomenterne ved en Bedømmelse af dette stort anlagte og vidtløftige Stykke Jordbesiddelsesreform. De uforudsete Vanskeligheder ved at financiere Loven, som er opstaaede, dels som Følge af den uventet stærke Brug, der i Irland er bleven gjort af den, dels som Følge af Forholdene paa Pengemarkedet, dvæler Forf. derimod udførligt ved.

Ved Behandlingen af England og Skotland følger Forf. væsentlig samme Plan, saa vidt de forskellige Forhold ikke i sig selv medfører Afvigelser i den lagte Disposition for Stoffet. Ogsaa her grupperer Fremstillingen sig navnlig om de to Hovedpunkter: Ordningen af Forholdet mellem Godsejerne og Forpagterne og den Del af Lovgivningen, som gaar ud paa at fremme Oprettelsen af Smaabrug i England, saaledes som de navnlig har givet sig Udtryk i en tredobbelt Gruppe af Love under Betegnelserne: *Agricultural Holdings Acts*, *Small Holdings* og *Allotments Acts*, for Skotland specielt i *Crofters Holdings Acts*.

I det hele giver Reuters Bog en udførlig og omhyggelig Fremstilling af det i sig selv ingenlunde helt let tilgængelige Stof, den behandler. Om den finske Agrarkomité har kunnet hente væsentlige Impulser fra denne Lovgivning, kunde maaske paa Forhaand synes mindre sandsynligt, saa forskellige Forholdene i Almindelighed dog maa antages at være i Finland og Storbritannien og Irland; men man maa i det mindste haabe, at den har forstaaet at paaskønne den Samvittighedsfuldhed, hvormed Reuter har udført den Opgave, den havde betroet ham.

Henrik Pedersen.